

FAPTELE APOSTOLILOR

Un comentariu Logion Press

Stanley M. Horton

Originally published in English as *The Book of Acts*
A Logion Press Commentary by Stanley M. Horton
Copyright © 1981 by Gospel Publishing House
Springfield, Missouri 65802-1894, USA.
Printed in the USA.

Dacă nu există alte precizări, citatele biblice sunt luate din Sfânta Scriptură,
traducerea D. Cornilescu.

Drepturile de autor pentru ediția în limba română:
© 2009 LIFE PUBLISHERS INTERNATIONAL
Springfield, Missouri, SUA
și LIFE PUBLISHERS ROMÂNIA
OP 1, CP 235 Oradea, România
Tel. (0359) 32 27 44, RDS (0359) 17 76 36
Mobil RDS: 0771 74 67 87
E-mail: liferom@rdslink.ro, Website: www.liferomania.ro

Toate drepturile rezervate.

Traducerea: *Nelu Tamaș*
Editarea: *Laurențiu Pășcuți*
Tehnoredactarea: *Daniel Ardelean*
Coperta: *Georgian Rădulescu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HORTON, STANLEY M.

Faptele apostolilor: un comentariu Logion Press /
Stanley M. Horton ; trad.: Nelu Tamaș. - Oradea : Life, 2009
Bibliogr.
Index.
ISBN 978-973-7908-36-0

226.6.07

Romanian Edition.

Printed in Romania by Tipografia *Leș* s.r.l.
Tel. (0361) 42 74 28

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Prefață	7
Introduce la Faptele apostolilor	9
1. Titlul și conținutul	9
2. Gen, autor și data	12
Gen	12
Autor	15
Data	18
3. Teologul Luca	18
4. Textul	22
Șișa cărții	25
Apendice: Hărți	411
Bibliografie	414
Indexul referințelor biblice	421
Indexul subiectelor	431

CUVÂNT ÎNAINTE

Biserica Primară din cartea Faptele Apostolilor este un model pentru biserica pentecostală a secolului 21. În cartea Faptele Apostolilor studenții descoperă ingredientele care au determinat Biserica Primară să crească și să devină o forță puternică, având astfel un impact în societatea de atunci. Ei erau oameni ai rugăciunii, ai Cuvântului, părtășiei, evanghelizării și ucenicizării. Nu este de mirare că „Domnul adăuga în fiecare zi la numărul lor pe cei ce erau mântuiți” (Fapte 2:47).

Creșterea mișcării pentecostale și a celei carismatice din anii recente, a încurajat întoarcerea multora la cartea Faptelor, studiul lor devenind o adevărată aventură. Totuși, multe dintre comentariile recente privesc această carte dintr-o perspectivă antipentecostală. Autorii acestor comentarii s-au îndepărtat de experiența pentecostală. Ei au uitat că, atât Luca, precum și toți ceilalți credincioși primari, au fost pentecostali. Există dovezi puternice ale faptului că vorbirea în limbi, cât și alte daruri spirituale, au continuat să existe până spre al doilea și al treilea secol d. Hr. doar apoi dispărând treptat. Mișcările de trezire, care au avut loc de-a lungul secolelor au adus o restaurare binevenită a darurilor. Secolul trecut a fost martor la una dintre cele mai mari treziri și răspândiri a Evangheliei din toată istoria bisericii. Autorul acestui comentariu, Dr. Stanley M. Horton, scrie din perspectiva celui care a experimentat puterea și binecuvântarea trezirii pentecostale.

Dr. Horton provine dintr-o familie pentecostală, bunica lui fiind botezată cu Duhul Sfânt în 1880, iar tatăl și mama lui au fost botezați cu Duhul Sfânt în 1906. În această carte se reflectă cei patruzeci și șase de ani de carieră ca profesor la seminariile și colegiile biblice ale lui Assemblies of God. Ca profesor vizitator, el a văzut cum lucrează Duhul Sfânt și în Canada, Irlanda, Belgia, Germania, Lituania, Rusia, Kenya,

6 / Cuvânt înainte

Israel, Brazilia, Singapore și Coreea. În experiența profesională a Dr. Horton se include și participarea la un proiect arheologic de la Dothan. Educația Dr. Horton este incontestabilă și pe deplin pentecostală. El nu-și compromite loialitatea față de Scriptură ca și Cuvântul infailibil al lui Dumnezeu, inspirat de Duhul Sfânt. Cei care studiază acest comentariu vor găsi explicații verset cu verset, care îi vor încuraja credința și îi vor provoca să proclame Evanghelia prin puterea Duhului Sfânt. Fie ca și voi să aplicați aceste adevăruri în viața practică de creștin. Vă recomand această carte cu toată tăria mea.

Thomas E. Trask

Director general

Consiliul General al Organizației Assemblies of God

PREFAȚĂ

Creșterea mișcării pentecostale și a celei carismatice a direcționat atenția asupra cărții Faptele Apostolilor. Multe lucrări școlastice au apărut de când am scris prima ediție a acestui comentariu în 1981. Majoritatea dintre ele, neglijează sau trec peste distincția pentecostală care caracterizează cartea Faptele apostolilor. Am luat cunoștință despre literatura din prezent, și am căutat să scot la iveală ceea ce ne învață Biblia.

În citatele din Scriptură, cuvintele pe care doresc să le subliniez sunt scrise cursiv.

Pentru o lecturare mai ușoară, cuvintele de proveniență evreiască, aramaică, și greacă sunt transliterate în alfabetul latin.

Am folosit următoarele abrevieri:

Gr.: greacă

Ebr.: Ebraică

Lat.: latină

Beck: William F. Beck, *The New Testament in the Language of Today*

CEV.: Versiunea în engleza contemporană

I.B: *Biblia Ierusalim*

V.C: Versiunea Cornilescu

NASB: *New American Standard Bible*

NEB: *The New English Bible*

NCV: New Century Version

NIV: New Internatioanl Version

NKJV: New King James Version

NLT: New Living Translation

NRSV: New Revised Standard

Phillips: J.B. Phillips, *The New Testament in Modern English*

RSV: Revised Standard Version

TEV: Today's English Version

8 / Prefață

LXX: Septuaginta

Faptele apostolilor: Text în limba greacă. F.F. Bruce, *The Acts of the Apostles: The Greek Text with Introduction and Commentary*, ediția a 3-a.

Aș dori să aduc mulțumiri în mod special Dr. Waverly Nunnaly, JT., profesor de Iudaism Timpuriu și Origini Creștine, șef al catedrei de Educație Biblică a colegiului Central Bible College, pentru că a citit manuscrisul și pentru multele sugestii valoroase pe care le-a făcut. Mulțumiri speciale lui Glen Ellard, Paul Zinter și Leta Sapp de la editura Gospel Publishing House și tuturor celor care au luat parte la pregătirea acestei cărți. Mulțumesc soției mele, Evelyn, Dr. Dayton Kingsiter, precum și bordului de la Pentecostal Textbooks Project pentru încurajările lor.

INTRODUCERE

LA FAPTELE APOSTOLILOR

Faptele apostolilor este o carte specială. Nu se aseamăna cu nicio altă carte din Biblie. Cu toate că există cărți istorice și în Vechiul Testament, acestea subliniază eșecurile, păcatele și idolatria care au ținut poporul lui Dumnezeu departe de plinătatea binecuvântării Lui.

În cartea Faptele apostolilor, aceste eșecuri rămân în trecut. Israel își învață lecția, și idolatria nu mai constituie o problemă în mijlocul lor. Și mai important, Isus a venit la ei. Moartea lui pe Calvar a pus în funcțiune Noul Legământ (Evrei 9:15). Prin învierea Lui, El a adus binecuvântare și multă bucurie urmașilor Săi (Luca 24:51-52). Un sentiment de împlinire și anticipare se regăsește în această carte.

1. Titlu și conținut

La început cartea nu avea titlu. Dar de la mijlocul celui de-al doilea secol d. Hr., cartea a fost cunoscută sub denumirea de Faptele apostolilor¹. Acest titlu a fost dat probabil deoarece apostolii sunt enumerați în primul capitol (1:13), iar în prima parte a cărții îi vedem predicând în templu. Cu toate acestea, pe parcursul cărții Faptele apostolilor vom vedea că majoritatea apostolilor nu mai sunt enumerați, iar câțiva dintre ei nu sunt menționați aproape deloc.² Doar Petru este o figură proeminentă în prima parte a cărții, iar Pavel în a doua parte a acesteia.

¹Deoarece Marcion a declarat, în jurul anului 144 d. Hr., că Pavel a fost singurul apostol credincios, lista Muratoriană a cărților Noului Testament o intitulează *Faptele tuturor apostolilor*. Vezi Kirsopp Lake și S. Lake, *An introduction to the New Testament* (New York: Harper, 1937), p. 280; și F. F. Bruce, *The Acts of the Apostles: The Greek Text with introduction and Commentary*, ed. a 3-a, (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1990), p. 1 (în continuare ca *Acts: Greek Text*).

²Iacov (Fapte 12:2); Ioan (Fapte 4:13,19,23; 8:14, 17).

10 / Introducere

De fapt, Duhul Sfânt este mult mai proeminent decât apostolii, cu toate că și aceștia ocupă un loc de cinste. Cartea consemnează modul în care Isus Însuși și-a concentrat atenția asupra Duhului Sfânt (Fapte 1:4-5). Umplerea cu Duhul (2:4) este punctul de plecare pentru desfășurarea acțiunii cărții. Faptele apostolilor menționează sau face referire la Duhul Sfânt de cincizeci și una de ori. În consecință, mulți au sugerat că *Faptele Duhului Sfânt* ar fi un titlu mai potrivit.

Cu toate acestea, conținutul cărții Faptele Apostolilor este mult mai bogat.³ Fapte 1:1 sugerează că putem lărgi sensul titlului, observați cuvântul „a început.” Cea „dintâi carte” (Evanghelia lui Luca) scrie despre ceea ce „a început Isus să facă și să învețe.” Astfel, cartea Faptele apostolilor scrie despre ceea ce Isus a continuat să facă și să învețe, prin Duhul Sfânt, în biserica primară, care creștea și se răspândea tot mai mult. Deși Isus este acum în slavă, la dreapta tronului Tatălui Său, El încă Își mai face lucrarea în lumea actuală. În aceeași ordine de idei, un titlu lărgit al cărții Faptele apostolilor ar putea fi *Faptele Domnului după înviere, realizate prin Duhul Sfânt, în și prin intermediul bisericii*. Desigur că mă voi referi la carte ca *Fapte* deoarece ea nu conține date despre toți apostolii, și nici nu conține povestirea completă a creșterii Bisericii.⁴ În multe cazuri, cartea oferă doar date succinte a celor întâmplare.⁵ Bisericilor din Galileea și Samaria li se acordă foarte puțină atenție (9:31). Evenimente importante, precum creșterea unei biserici puternice în Egipt sau chiar la Roma, nu sunt nici măcar menționate. Pe de altă parte, alte evenimente sunt descrise în detaliu (vezi 8; 10; 11; și 28).

Discursurile și predicile care se disting atât de proeminent, sunt probabil tot rezumate. Pavel, de exemplu, predica uneori până la miezul nopții (20:7). Alte ocazii au necesitat în mod evident durata întregului serviciu divin din sinagogă, dar ceea ce este înregistrat în scris ar putea fi citit în câteva minute. Este clar, totuși, că aceste discursuri reflectă

³Simon J. Kistemaker, *Exposition of the Acts of the Apostles* (Grand Rapids: Baker Book House, 1990), p. 3.

⁴Everett F. Harrison, *Introduction to the New Testament* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1964), p. 228.

⁵Vezi exemplele în 2:47; 5:42; 8:4, 40; 9:31; 12:24; 13:49; 18:23; 19:20; 28:30-31.

stilul și aportul apostolilor, cât și cuvintele lor propriu-zise.⁶ Faptul că pot fi identificate ca având genuri diferite (deliberative, apologetice, și hortative)⁷ indică de asemenea că Luca nu a compus aceste discursuri din propria imaginație. Relatarea comprimată a evenimentelor a fost necesară din cauza spațiului disponibil limitat oferit de un papyrus antic sau de un pergament. Cineva a spus că dacă ar fi să se înregistreze întreaga istorisire a creșterii și dezvoltării Bisericii Primare, cu relatarea detaliată a tuturor semnelor și minunilor, ar ajunge să umple câteva seturi de cărți de mărimea Enciclopediei Britanice (cf. Ioan 20:30-31; 21:15).

Nu este vorba doar de o limitare de spațiu. Nimeni nu ar putea, nici măcar în zilele noastre, să scrie o istorie punând laolaltă tot ceea ce au scris ziarele. Istoricii trebuie să aleagă evenimente care sunt semnificative, evenimente care dovedesc existența unor curente, puncte de cotitură și relații. Luca face acest lucru urmărind o temă sugerată prin cuvintele lui Isus: „și-Mi veți fi martori în Ierusalim, în toată Iudea, în Samaria, și până la marginile pământului” (Fapte 1:8). Primele 7 capitole se concentrează asupra evenimentelor din Ierusalim, descriind creșterea inițială și încercările prin care trece Biserica. Capitolele 8 până la 12 relatează cum Duhul a doborât barierele din Iudeea și Samaria. Spre final, capitolele 13 până la 28 arată cum a început Evanghelia să se

⁶De exemplu, tradițiile timpurii spun că Marcu s-a inspirat în evanghelia lui din predicile lui Petru. Vedem același caracter al predicilor lui Marcu pe care îl au și predicile lui Petru din Faptele Apostolilor. Comparați de asemenea Fapte 2:23 cu 1 Petru 1:2 și Fapte 10:42 cu 1 Petru 4:5. Comparând predicile lui Pavel din Faptele Apostolilor cu cele din epistolele sale, țineți totuși cont de faptul că în Faptele Apostolilor el se adresează unor oameni care nu mai auziseră Evanghelia. În epistolele sale, el se adresa credincioșilor și problemelor cu care se confruntau oamenii care deja cunoșteau și credeau Evanghelia. Vedeți Richard Heard, în *An Introduction to the New Testament* (New York: Harper & Row, 1950), pp. 130-40. Comparați totuși, Fapte 20:24 cu 2 Timotei 4:7 și Coloseni 4:17. Anumiți scriitori moderni susțin că „aceste discursuri nu sunt înregistrări a ceea ce s-a spus exact, ci, cel mult o reculegere a ceea ce ar fi fost spus.” Sau au fost compuse de Luca. Gerhard A. Krodel, *Acts* (Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1986), pp. 35-36. Totuși, Williams oferă argumente pentru a considera aceste discursuri ca fiind „un ghid vrednic de încredere despre ceea ce a fost spus.” David Johnson Williams, *Acts* (Peabody, Mass: Hendrickson Publishers, 1990), pp 10-11. F. F. Bruce atrage atenția asupra faptului că discursurile lui Pavel „se potrivesc circumstanțelor schimbătoare prin care trecea Pavel și sunt foarte bine adaptate grupurilor variate cărora li se adresa,” *Acts: Greek Text*, pp. 38-39.

⁷Bruce, *Acts: Greek Text*, pp. 38-39.

12 / Introducere

răspândească până la marginile pământului. Ultimele capitole accentuează apariția noilor centre pentru răspândirea Evangheliei în Antiohia, Efes și, în sfârșit, în Roma, centrul Imperiului Roman. Apoi, deoarece Faptele apostolilor nu conține o concluzie formală, rămânem cu asigurarea că Evanghelia va continua să se răspândească până la „marginile pământului.”

Claritatea exprimării lui Luca și urmărirea progresivă a ideilor, îi conduc pe cei mai mulți comentatori ai Bibliei să ajungă la concluzia că Luca este un istoric de prim rang, nu doar pentru datele pe care le-a inclus în Faptele apostolilor, ci și datorită faptelor pe care le-a omis deliberat⁸ (Oamenii de știință care cred Biblia, sunt de acord, desigur, cu faptul că Duhul Sfânt a călăuzit și inspirat scrierea Scripturii).

Evenimentele pe care Luca le include sunt atât semnificative cât și tipice. La vremea în care le-a scris, bisericile din diferite zone păstrau legătura una cu cealaltă și erau familiarizate cu multe dintre evenimentele pe care Luca le descrie. Astfel primii cititori ai cărții Faptele apostolilor nu au avut nicio dificultate în a identifica relațiile din biserică proprie cu evenimentele descrise în Faptele apostolilor.⁹ Și noi putem vedea în Faptele apostolilor un nou stil de a trăi în relație cu Domnul, Biserica, și Duhul Sfânt. Acest stil ne va afecta valorile și ne va ajuta să fim ucenicii care revendică promisiunile lui Dumnezeu și îi aduc slavă lui Hristos. Faptele apostolilor este mai mult decât o „cronică a trecutului. Mai degrabă, trecutul devine platforma de pe care să predicăm prezentului.”¹⁰ Trebuie să facem mai mult decât să studiem cartea Faptelor, trebuie să o trăim!¹¹

2. Gen, autor și dată

GEN

Mulți consideră genul cărții Fapte ca fiind acela de monografie istorică.¹² Faptele lui Luca au „multe în comun cu istoriografia Israelului antic, și

⁸Vezi Charles W. Carter și Ralph Earle, *The Acts of the Apostles* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1959), p. 6. Acesta este de asemenea punctul de vedere al istoricului britanic, Sir William Ramsey.

⁹Heard, *Introduction to the New Testament*, p. 136

¹⁰William H. Willimon, *Faptele apostolilor* (Atlanta: John Knox Press, 1988), p. 5

¹¹C. Peter Wagner, *Spreading the Fire: Book 1: Acts 1-8* (Ventura, Calif.: Gospel Light, Regal Books, 1994), p. 11

¹²Darryl W. Palmer, „Acts and the Ancient Historical Monograph”, în *The Book of Acts in Its Ancient Literary Setting*, ed. Bruce W. Winter și Andrew D. Clarke, vol. 1 din *The Book of Acts in Its First Century Setting*, ed. Bruce W. Winter (Grand Rapids: WM.